

ressò mont-roigenc

COSES D'ABANS (6)

Martí Rom
www.martirom.cat

01-11-2025

Petits bocins de Mont-roig

Cens electoral (1868)

El “Boletín oficial de la provincia de Tarragona”, de l'1 de gener de 1868, publicava la llista d'electors.

Sols podien votar aquells homes que fossin els principals contribuents del poble. En el cas de Mont-roig això corresponia a 90 homes. A aquests, s'hi afegien els oficis o càrrecs rellevants del poble; eren 10. Aquests, els definia que eren electors “por capacidades”.

Total votaven 100 homes d'una població d'uns 2.308 habitants¹. Les dones no votaven; és a dir, com a mínim, un 50 % en quedava fora. Aquells 100 homes representaven un 4,33% de la població de Mont-roig que escollia els diputats a Corts.

Era el que es coneixia com elecció *censitaria* i *capacitaria*. És a dir, hi havia un cens electoral restringit a la capacitat de quota de contribució que es pagava a l'Estat.

Les persones amb oficis o càrrecs rellevants eren:

Francesc Monserrat Alabart, rector
Francesc Sabater Sans, prevere
Joan Gassó Juncosa, notari
Josep Negre Duch, mestre
Miquel Bargalló Pujol², farmacèutic
Leonard Sola Buixó, metge-cirurgià
Pere Ferraté Baiges, cirurgià
Francesc Vallès Casadó, cirurgià
Josep González Arnal, veterinari
Francesc González Bargalló, veterinari

Dels 90 electors contribuents n'he fet una relació amb els que la seva quota de contribució era major de 30 pessetes; són els principals contribuents del poble. Són 43 d'aquells 90 esmentats abans, un 47,77 %. Són:

¹ Aquesta era la xifra del cens de 1860.

² Consta en el cens electoral de 1894. Diu que té 73 anys i viu a la Coma núm. 65.

Les quantitats estan en “escudos”. El “*escudo de plata*” es va introduir el 1864. Es va establir que 2 escudos eren equivalents a 5 pessetes.

Josep Gassó Pellicer 171,491
Bartomeu Romeu Casañas³ 160,489
Cirilo Forés Pujadas 121,463
Miquel Fontcuberta Vall⁴ 121,463
Joan Aleu Martí 77,608
Bonaventura Sancho Cabré 76,763
Jaume Benaiges Llobet 75,635
Joaquim Pellicer Mestre 74,920
Ferran Pellicer Mestre 74,920
Pere Aguiló Salvador 68,196
Josep Alsina Vilalta 68,196
Salvador Aragonés Bargalló 60,670
Joan Prats Pujol 56,992
? Martí Bautista 53,176
Joaquim Boronat Martí 53,107
Francesc Nogués Munté 52,516
Francesc Ferratges Montaner 51,934
Antoni Aragonés Barrera 44,156
Narcís Dalmau Bargalló 42,689
Josep Pascual Gassó 40,790
Josep Pallejá Guasch 40,790
Josep Masó Alsina 39,712
Josep Maseras Gassó 39,610
Francesc Puñet Gassó 39,161
Miquel Benaiges Llobet 38,372
Josep Compte Bargalló 35,938
Miquel Vidiella Bargalló 36,908
Josep Rom Vidiella 35,670
Joaquim Pujol Pujals 35,610
Pere Antoni Tost Sangenís 34,765
Francesc Alsina Piñana 33,915
Josep Vandellós Francesch 33,443
Josep Aragonés Dalmau 33,352
Salvador Aragonés Forés Salvador 33,151
Francesc Cabré Nolla 32,849
Jacint Cots Viñas 32,849
Josep Serra Vidal 32,600
Joan Bargalló Toda 32,065
Josep Munté Pascual 31,833
Vicenç Llevat Vives 31,690
Ramón Huguet Martí 31,617

³ Propietari del “Mas d’en Romeu”. Era el pare de Gaietà Romeu Benaprés, que fou alcalde de Mont-roig del 1886 al 1891.

⁴ Vegeu el text “Mas del Tita” del llibre “Mont-roig. D’altres esberles d’un mosaic esbocinat” (Arola Editors, 2023), pàg. 51. També l’apartat “Pere Amorós (1671)” del text “Coses d’abans (1)” publicat a “**Ressò mont-roigenc**” (01-06-2024).

Bautista Bargalló Rom (1869)

En una acta del notari Joan Carpa Calbó, núm. 354 (1880), facilitada pel company Josep Risueño de Reus, s'esmenta que Bautista Bargalló Rom havia mort a València el 2 de juny de 1869, que el seu fill és Julià Bargalló Aragonès, de 25 anys, i que aquell “tiene tierras vulgo Vasanas⁵ jornal y medio Partida Prats o Prados secano y arroz⁶ lado derecho con Miguel Vidiella Fortuny, al sud con la Playa del Mar y al Este con Pujol. Tiene también tierras en Partida Calvari algarrobos y olivos y en Partida al norte Pletas y Partida Tarrés”.

Subhasta d'un piano de la Societat Coral “La Céres” (1871)

El “Boletín Oficial de la provincia de Tarragona (BOPT)”, del 7 de juny de 1871, publica una informació del 2 de juny de 1871, de l'Ajuntament de Mont-roig on anuncia la subhasta d'un piano “que se custodia en la casa Ayuntamiento, cuyo procede de la Sociedad La Céres, disuelta gubernativamente por orden superior antes del alzamiento nacional, venta acordada amistosamente por la gran mayoría de los interesados... bajo el tipo de 160 escudos equivalentes a 400 pesetas...”.

Recordarem que aquesta societat s'havia creat el febrer de 1863 i que el 9 de juliol del mateix any havia dirigit una carta a Josep Anselm Clavé

“El Metrófono”, de Barcelona, del 26 de juliol de 1863, publicava una carta (del 9 de juliol) dirigida a Josep Anselm Clavé⁷, l'impulsor del moviment coral a Catalunya.

En aquell text del BOPT s'hi deia que “La Céres” havia estat “disuelta gubernativamente por orden superior antes del alzamiento nacional...”. Es refereix a abans de la “Gloriosa revolució de setembre” del 1868, quan encara regnada Isabel II. Amb la qual cosa, “La Céres” sols deuria durar uns cinc anys (del 1863 al 1868).

Conservo a casa una tassa, herència familiar, que du escrit “Sociedad la Céres”. Segons m'explicaven era del meu avantpassat “Pere Pago” (Pere Ferratjes Aragonès), un dels meus rebesavis per part de mare.

Tot això fa suposar que aquesta societat coral deuria tenir un local propi, on tenien el piano i potser un petit bar o sala d'esbarjo (on hi usarien aquelles tasses)⁸.

⁵ Unitat antiga de superfície pròpia de Catalunya.

⁶ Vegeu el text “El conreu de l'arròs a Mont-roig. Els Aiguamolls dels Prats” del llibre “Mont-roig. D'altres esberles d'un mosaic esbocinat” (Arola Editors, 2023), pàg. 517.

⁷ Vegeu “Cosos d'abans (4) publicat l'1 d'abril de 2025.

⁸ Vegeu el text “Societat coral La Céres de Mont-roig”, al llibre «Mont-roig: esberles d'un mosaic esbocinat» de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pàg. 407.

Camins carreters i de ferradura (1872)

A “La Gaceta de Madrid”, de l’11 de novembre de 1872, hi ha una descripció dels camins del voltant de Mont-roig.

“De Reus a Cambrils. Es carretero natural, de piso gredoso, lo que le hace casi intransitable en época de lluvias.

De Reus a Tivisa por Riudoms, Montbrió de Tarragona, Montroig y Pratdip. Carretero natural y de herradura; la parte transitable para carros se convierte en un lodazal en época de lluvias, y la de herradura recorre un terreno escabroso y de difícil tránsito”.

Cinquanta-sis anys més tard, el 1928, el camí al Pratdip continuava estant en molt males condicions. La constatació està a l’article “Por tierras catalanas. El divertido deporte de viajar en carro” del periodista i polític socialista madrileny Cayetano Redondo⁹, publicat al diari “El Socialista” del 28 de novembre. Aquest, a finals de novembre de 1928 va visitar Montblanc per encoratjar els seus companys socialistes i des d’allí havia d’anar a Pratdip.

“Anochece cuando salimos, tras un frugal pisolabis que anima un poco el desfallecido estómago. —Sí que es malo el camino digo. —No; ya verá, ya verá— replica mi amable acompañante; esto es lo mejor. Pronto la montaña se presenta en toda su grandiosidad, dominando el panorama en la oscuridad de la noche. Allá abajo hay un río, y el precipicio al que se asoma este camino, que es más bien de herradura que mezquina carretera, tiene una profundidad que en muchos sitios excede de cien metros. —Lo malo— dice para consolarme mi acompañante es que por este lado de la montaña suelen desprenderse pedruscos, que pesan algunos más de ochenta o noventa quintales...”¹⁰.

Robatori de material ferroviari (1873)

El “Boletín Oficial de la provincia de Tarragona”, del 12 de desembre de 1873, descriu un robatori fet el 13 d’octubre de 1873 a la via del tren “en el kilómetro doscientos cuarenta y siete termino de Montroig, de ochenta platos circulares de hierro fundido de los que se emplean en la vía y forman una especie de casquete esférico con un reborde interior también circular y un agujero próximamente en el centro, de peso cada uno sobre veinte y siete kilogramos con un letrero además que dice “De bergue” y dos postes telegráficos, todo lo que se hallaba depositado junto, a la casita que existe en dicho punto...”

Telègraf (1874)

El “Diario de Barcelona”, del 20 de setembre de 1874, publicava una notícia de Falset del 17 de setembre: “Tocan a su término las obras para la colocación del telégrafo que

⁹ Cayetano Redondo (Segovia, 1888 – Madrid, 1940). Arribaria a ser alcalde de Madrid durant la Guerra Civil (novembre de 1936 a abril de 1937) i que al finalitzar aquesta fou afusellat pel règim franquista.

¹⁰ Del llibre “Abans que el serè escampi la memòria (1). Mont-roig 1930-1936: quan la ginesta floria” de Martí Rom (Arola Editors, 2024), pàg. 59 i 60.

de esta villa debe comunicarse, con el que ya existe en Cambrils, pasando por Torre de Fontaubella, la Mola y Montroig, gracias a la actividad que en ello ha demostrado la autoridad militar superior de esta provincia...”¹¹.

Estaven en plena Tercera Guerra Carlina (1847-1849). Les comunicacions de l'exèrcit es feien mitjançant el telègraf; era una manera ràpida d'ordenar el moviment de les tropes. Com a conseqüència, les partides carlines quan volien atacar algun poble el primer que feien era tallar els cables del telègraf. Amb aquesta línia de Falset a Montroig i Cambrils es pretenia comunicar fàcilment el Priorat amb Tarragona.

En el llibre “Mont-roig. En el segle XIX: un temps convuls” de Martí Rom (Arola Editors, 2022) hi ha una munió de casos d'aquells talls de cables que feien els carlins.

¹¹ Sobre aquest tema vegeu el text “Mont-roig: correus, telegrafia, electricitat i telèfon” del llibre “Mont-roig: esberles d'un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pag. 527.